

KOULUN TEKIJÄNOIKEUDET KUNTOON

KOTEK-hanke

Tarmo Toikkanen
syksy 2012

KÄSITELTÄVÄT AIHEET

- Immateriaaliset oikeudet
- Avoimet sisällöt
- Mikä on tekijänoikeuden piirissä?
- Jokamiehen oikeudet
- Opettajien oikeudet
- Oppilaitoksen oikeudet opettajan tuotoksiin
- Kuvaamisen pelisäännöt
- Verkkopalveluiden käyttöehdot

ERI SUOJAMEKANISMIT

- **Patentti:** suojaa teknistä toteutustapaa
- **Mallisuoja:** suojaa tietyn mallin kaupalliselta käytöltä
- **Tavaramerkki:** suojaa nimen kaupalliselta käytöltä
- **Tekijänoikeus:** suojaa teoksen julkiselta käytöltä
- mikään ei suojaa ajatuksia, ideoita tai faktoja

 **creative
commons**

creative commons

- Musiikki: Truc 03, xcyril, CC BY-SA.
- Videot: Emergence Aurore: hamon jp @ Wikimedia Commons, CC BY-SA. Black hole visualization: NASA, PD. Steel drilling: Surya Prakash.S.A @ Wikimedia Commons, CC BY-SA. Big Buck Bunny trailer: (c) copyright 2008, Blender Foundation / www.bigbuckbunny.org, CC BY

>350 000
musiikkikappaletta

>200 000 000
valokuvaa

Ylimääräisten yksinoikeuksien vaihtaminen
lisänäkyvyyteen

WIKIPEDIA
The Free Encyclopedia

>10 000 000
artikkelia

**WIKIMEDIA
COMMONS**

>13 000 000
mediatiedostoa

Yhteistyötä organisaattorajojen yli

OPENCOURSEWARE
CONSORTIUM

>5 000
kurssia

>50 000
oppiresurssia

>38 000
resurssia

>20 000
moduulia

Avointa oppimateriaalia

BY: ByAttribution, Nimimainittava

Tekijän nimi tai nimimerkki ilmoitettava tämän toivomalla tavalla.

Lisenssi, jolla teos jaettu, mainittava.

Muunnelmissa mainittava sekä alkuperäinen tekijä että muunnelman tekijä ja jotenkin ilmaistava, mitä kumpikin on tehnyt.

ND: NoDerivatives, EiJohdannaisia

Kieltää muunnelmien tekemisen.

Teosta voi levittää vain alkuperäisessä muodossaan.

SA: ShareAlike, JaaSamoin

Vaikuttaa vain, jos teosta muunnellaan ja se julkistetaan.

Julkistettu muunnelma on julkaistava samalla lisenssillä.

Varmistaa, että vapaus säilyy myös jatkokehityksissä versioissa.

NC: NonCommercial, Epäkaupallinen

Rajaa lissenssin antamat kopiointi-, muuntelu-, levitys-, välitys- ja esitysoikeudet koskemaan vain epäkaupallista toimintaa.

Ongelmallinen ehto, koska epäkaupallisuus on hankala määrittää.

CC-lisenssit

BY

BY

NC

BY

SA

BY

NC

SA

BY

ND

BY

NC

ND

KUN KÄYTÄT CC- LISENSOITUA TEOSTA

Teoksen hakeminen

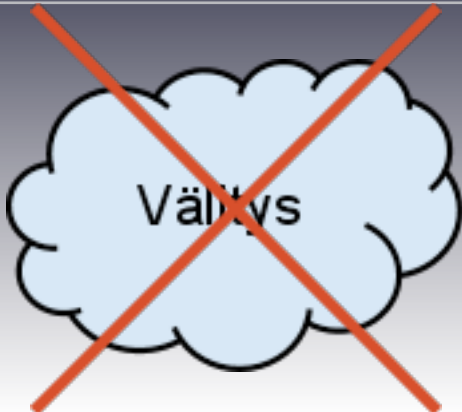
- Kopioi itse teos itsellesi.
- Jos teoksessa ei näy tekijän nimeä, ota se erikseen talteen.
- Noudata tekijän toivetta tulla mainituksi tietyllä tavalla.
- Ota talteen osoite, josta teoksen sait.
- Ota talteen lisenssi, jonka alaisena teos on.

Teoksen hyödyntäminen

- Mainitse tekijän nimi hyvän tavan mukaisesti.
- Digitaalisessa aineistossa linkitä alkuperäiseen lähteeseen.
- Mainitse lisenssi ja digitaalisessa aineistossa linkitä lisenssiin.
- Jos muuntelit teosta, mainitse myös oma nimesi ja osoita, mitkä ovat omia muutoksiasi.

TEKIJÄNOIKEUDEN LÄHTÖKOHTA

s.
29-30

HYÖDYNTÄJIEN OIKEUDET

- Käyttölupa voi tulla:
 - laista
 - sopimuslissenssistä (kunta, koulu, yms.)
 - avoimesta lissenssistä
 - tekijältä kysymällä

Tekijänoikeudet

Kirjalliset teokset

Kirjat

Kartat

Selittävät
piirustukset

Tietokone-
ohjelmat

Luennot

Muut

Muut

Taiteelliset teokset

Sävellys-
teokset

Näyttämö-
teokset

Kuvataide

Rakennuk-
set

Valokuva-
teokset

Elokuva-
teokset

Taide-
käsityö

Taide-
teollisuus

Muut

Vaatimus
omaperäisyydestä!
Oikeudet
kuuluvat tekijöille
(ihmisille).

Lähioikeudet

Esitykset

Ääni-
tallenteet

Video-
tallenteet

Valokuvat

Luettelot ja
tietokannat

TV- ja radio-
lähetykset

Ei omaperäisyys-
vaatimusta!
Oikeudet
kuuluvat
tuottajalle.

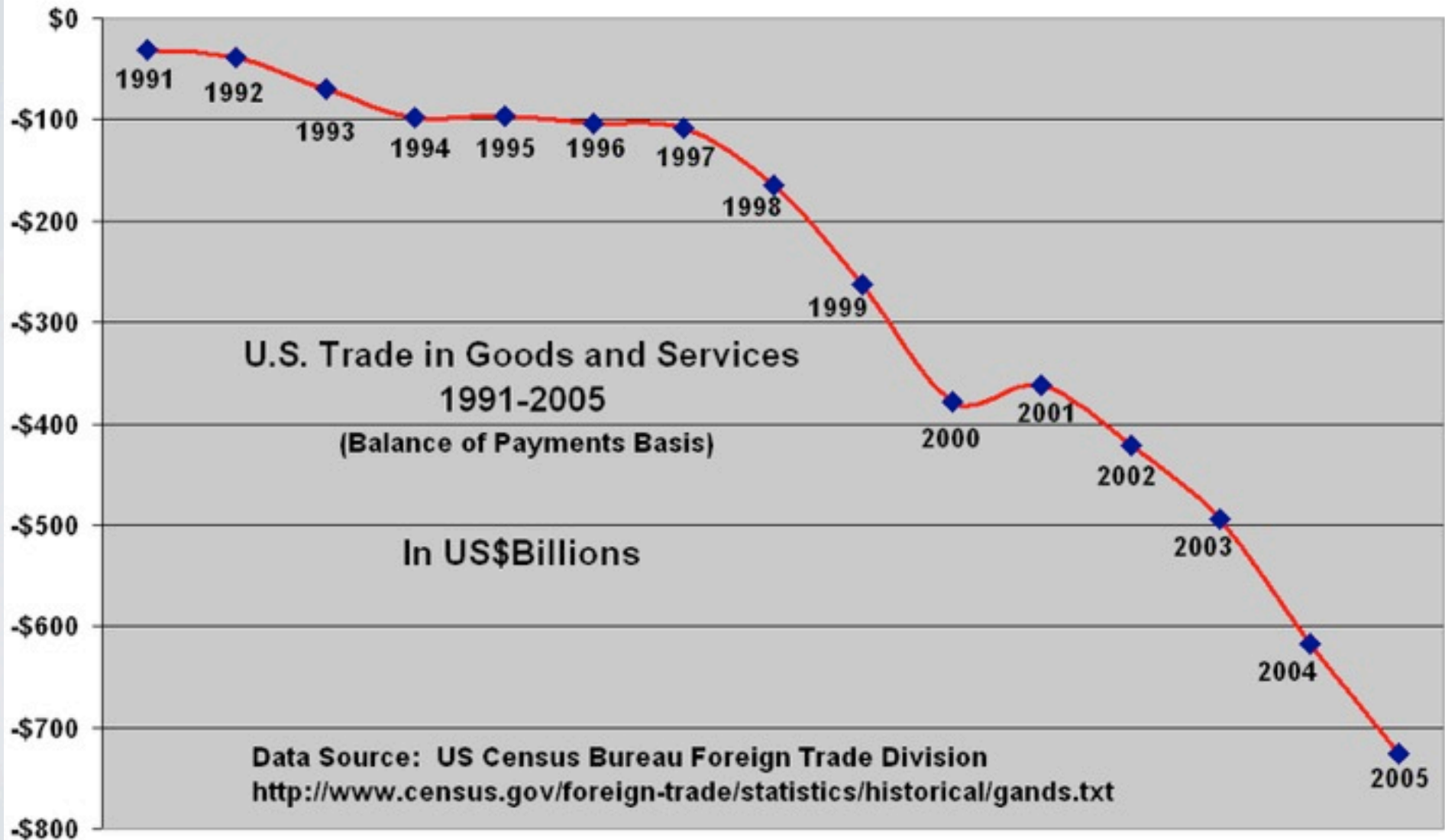
TEOS ON RIITTÄVÄN
OMAPERÄINEN, JOS KUKAAN
MUU SAMANAITEHTÄVÄÄN
RYHTYESSÄÄN EI PÄÄTYISI
SAMANA LOPPUTULOKSEEN.

Nyrkkisääntö teoskynnyksen ylittymisen arviointiin

ESIMERKKEJÄ

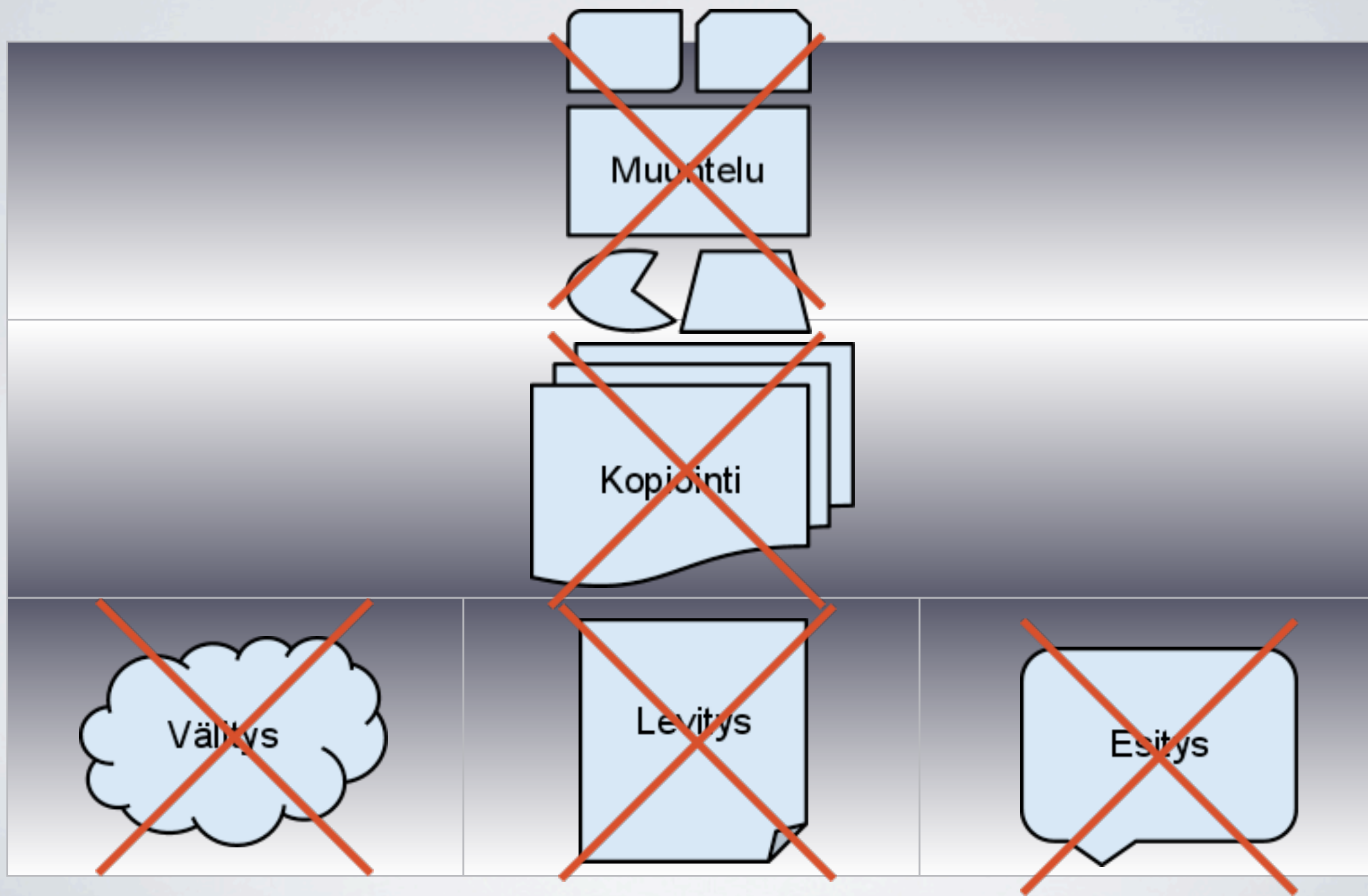
Teoskynnys alittuu	Teoskynnys ylittyy
<p>Selittävät piirustukset Sähkeuutiset Tavanomaiset lyhyet viestit Useimmat tavanomaiset valokuvat* Reseptit, käsityöohjeet, työohjeet Vieraalla kielellä tehdyt alkeelliset harjoitustekstit Matematiikan harjoitustehtävät Ympäristön äänien tallenne* Valvontakameran videotallenne* Musiikkikappaleen orkesteriesitys* Tylsät luentodiat, luentodiojen ulkoaluku Puhelinluettelo* Tavanomaiset piirustukset Tietokoneella tehty tavanomainen grafiikka Ruutukaappaukset Luento- tai kurssisuunnitelma Tietokonealgoritmit</p>	<p>Nuotit, musiikkikappaleet, sanoitukset Runot Proosateksti, ainekirjoitukset Kirjat Blogikirjoitukset Uutiset Videoaineisto* Omaperäiset luentodiat Opettajan puhuma improvisoitu luento* Maalaukset ja taidegrafiikka Kaikki kartat Tietokoneohjelmat</p> <p style="text-align: right;">*) Tuotos on lähioikeuksien suojaama</p>

SELITTÄVÄT PIIRUSTUKSET

Tuotos	Kriteeri	Suoja-aika	Vuonna 2012 vanhentunut
mikä vain	riittävän omaperäinen (=teos)	70 vuotta tekijän kuolemasta	-1941
Ääni- tai videotallenne	ei mitään	50 vuotta julkaisusta (tulee olemaan 70 vuotta)	-1961
Valokuva	ei mitään	50 vuotta valmistumisesta	-1966 (*)
Tietokanta tai luettelo	työläs tehdä	15 vuotta julkaisusta	-1997 (*)
TV- tai radiolähetys	ei mitään	50 vuotta viimeisestä lähetyksestä (voidaan uusia)	-1961
esitys	teoksen esitys	50 vuotta esityksestä	-1961

YKSINOIKEUDET TEOKSIIN

MUIDEN OIKEUDET TOISTEN TEOKSIIN

S.
65-78

Yksityis-
käyttö

~~Muuntelu~~

Parodia ja satiiri

Kuva
taideteoksesta
arvosteluun tai
tieteelliseen
esitykseen

Kuva
rakennuksesta
tai pysyvästä
julkisesta
teoksesta

~~Kopiointi~~

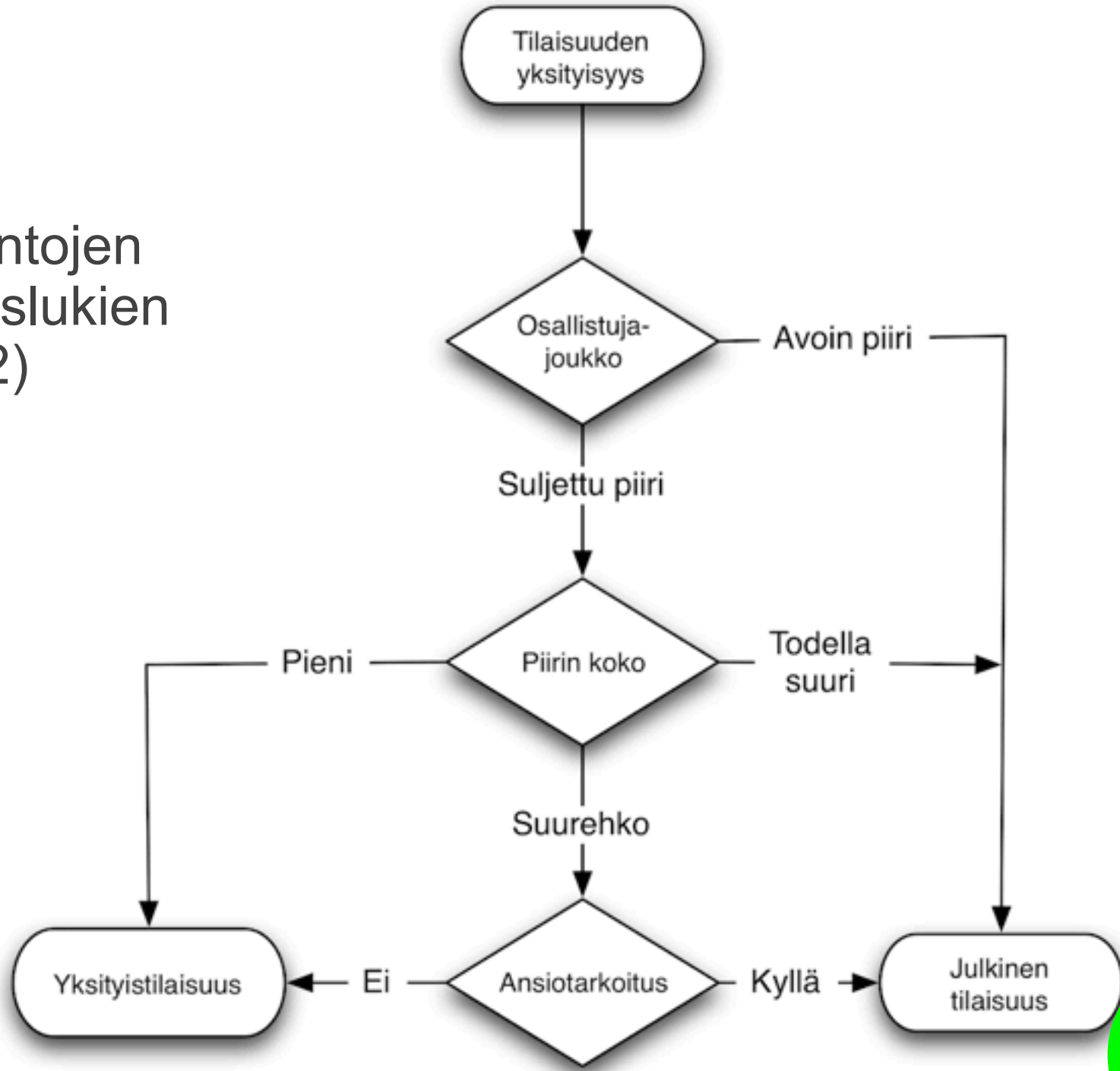
Sitaatti

~~Välitys~~

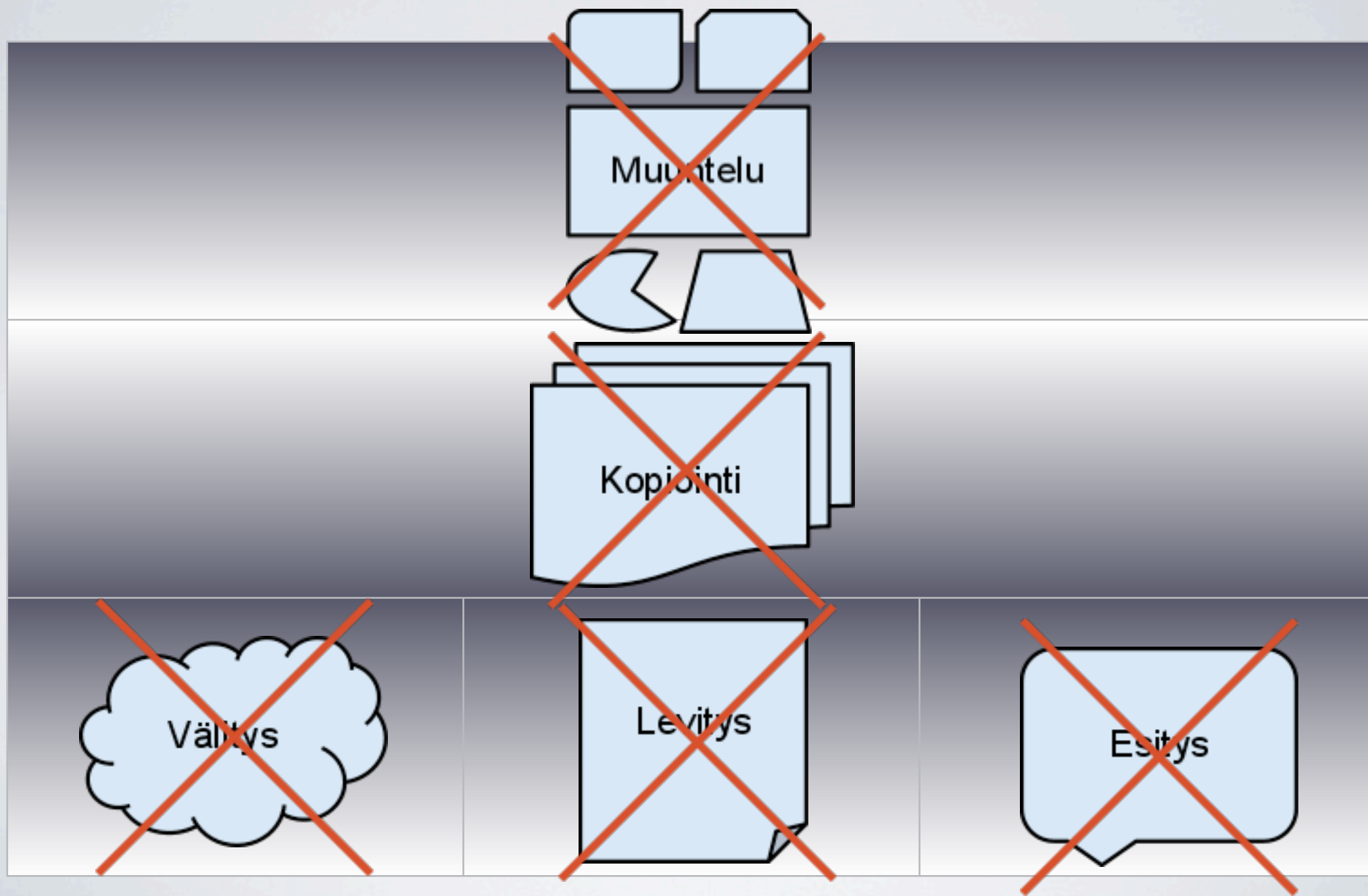
~~Levitys~~

~~Esitys~~

TN:n lausuntojen
pohjalta (poislukien
1987:2)

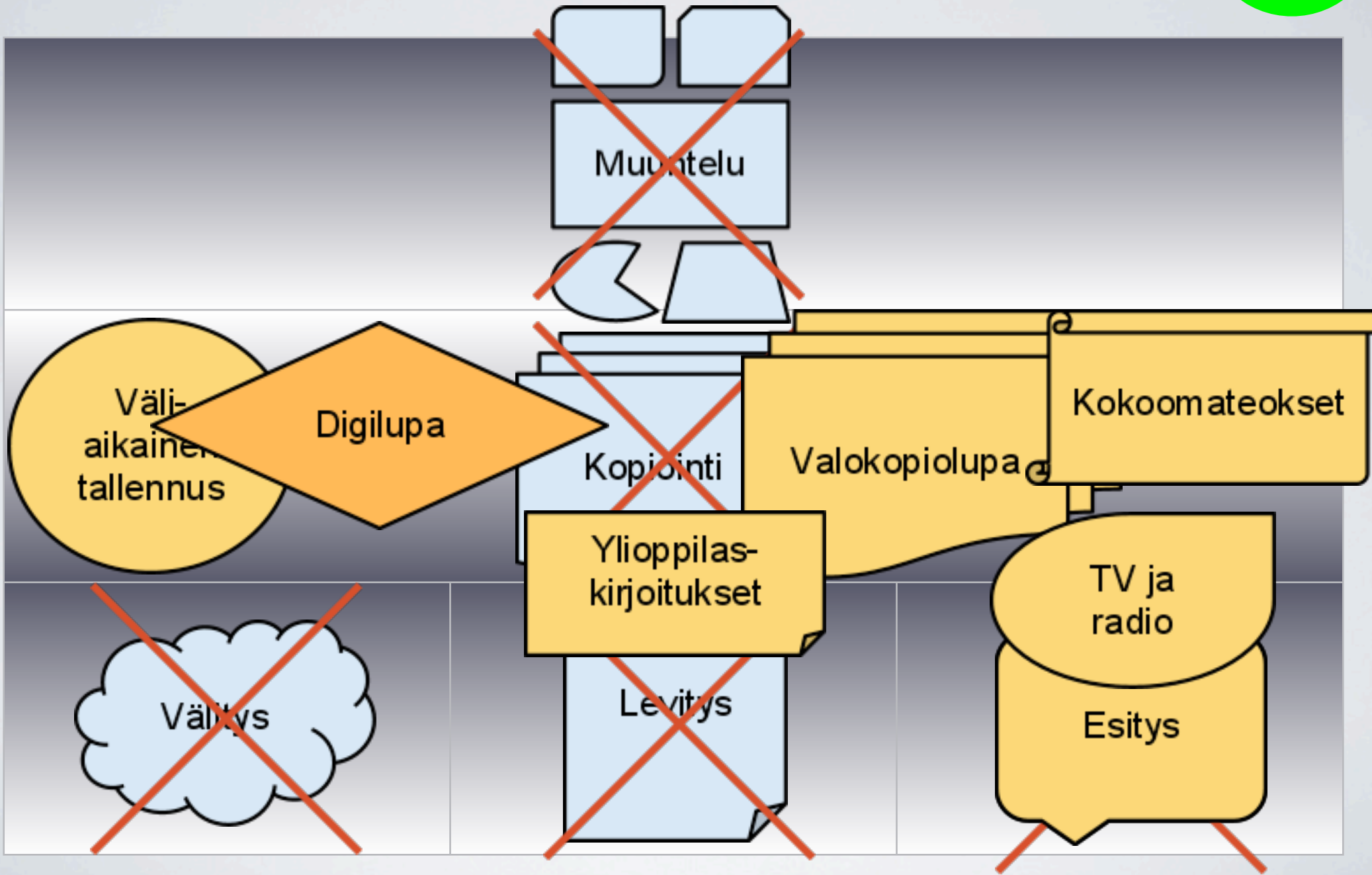

YKSINOIKEUDET TEOKSIIN

OPETUKSEN LISÄOIKEUDET

s.
79-85

Digilupa 2012-2013

Kolme oikeutta:

1. Skannaa 5-20 sivua / julkaisu digitaaliseen muotoon.
2. Kopioi 20 sivua tai kuvaa / verkkosivusto digitaalisesti.
3. Teosten esitykset saavat tallentua luentotallenteeseen.

Oikeudet sekä opettajalla että oppilaalla.

Ehdot:

- Valmiina yliopistoille ja amkeille, muille erikseen ostettava.
- Skannatut kopiot leimattava.
- Kaikki kopiot raportoitava.
- Käyttö vain opetustarkoituksiin.
- Aineiston jakelu vain samalle opetusryhmälle koulun suojatulla oppimisalustalla.
- Aineisto poistettava jakelusta kurssin päätyttyä.

Valokopiolupa

TV ja
radio

Esitys

Sitaatti

Ylioppilas-
kirjoitukset

Väli-
aikainen
tallennus

Digilupa

Kuva
rakennuksesta
tai pysyvästä
julkisesta
teoksesta

Yksityis-
käyttö

Kuva
taideteoksesta
arvosteluun tai
tieteelliseen
esitykseen

Kokoomateokset

Parodia ja satiiri

Eivät sovellu digitaaliseen aineistoon

Valokopiolupa

TV ja radio

Ylioppilas-
kirjoitukset

Väli-
aikainen
tallennus

Kuva
rakennuksesta
tai pysyvästä
julkisesta
teoksesta

Kokoomateokset

Eivät sovellu etäopetukseen

Esitys

Yksityis-
käyttö

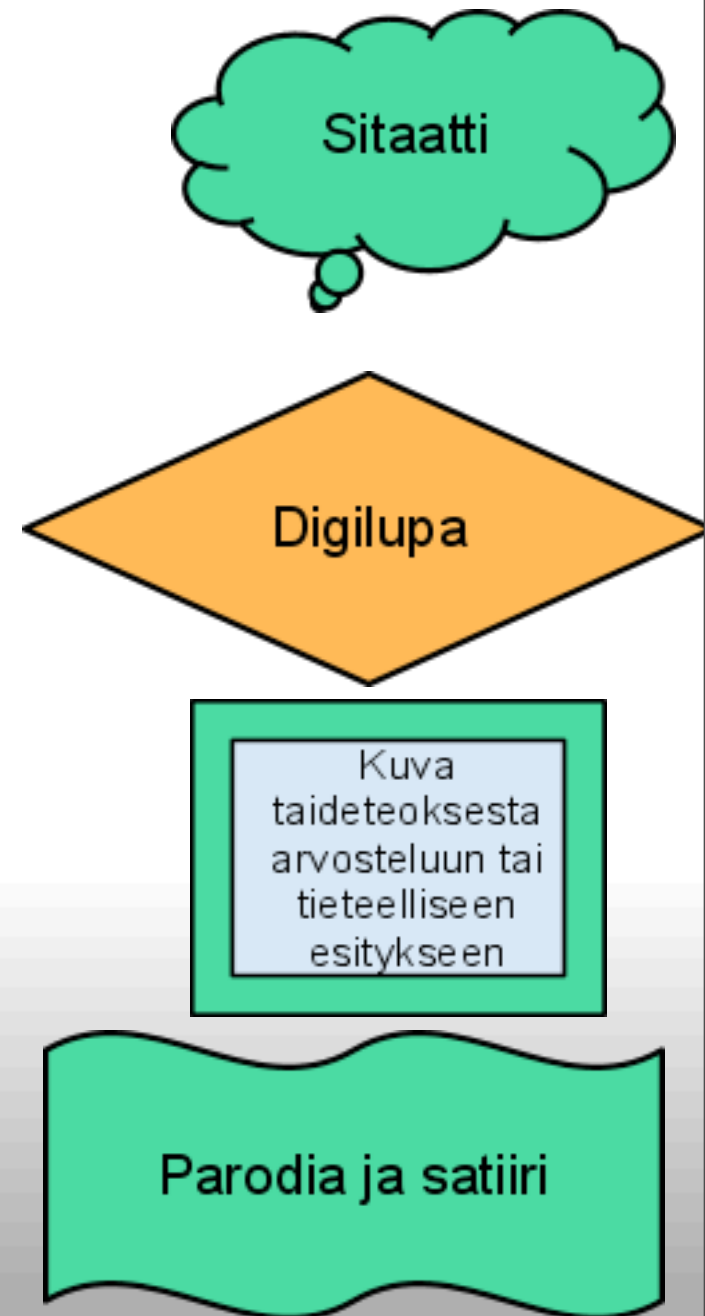
Sitaatti

Digilupa

Kuva
taideteoksesta
arvosteluun tai
tieteelliseen
esitykseen

Parodia ja satiiri

Etäopetukseen jää jäljelle...

MATERIAALIN LEVITYS TAI VÄLITYS

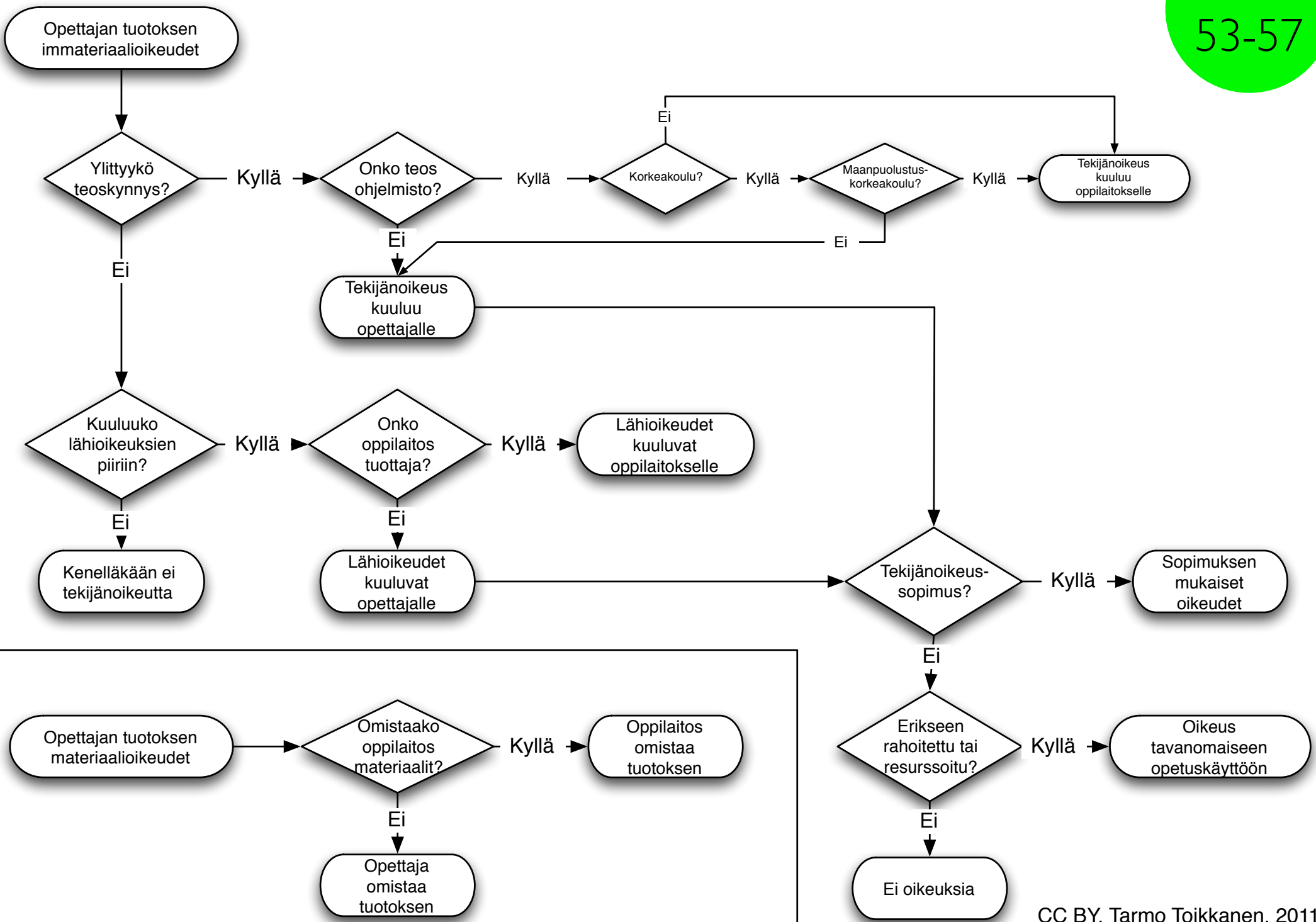
- Osittaisia valokopioita saa levittää opetuksessa oppilaille
- Digilupa sallii välittämisen koulun suljetulla verkkoalustalla
- Teoskappaleita (kuten kirjoja) saa tuoda opetustilanteeseen
- Linkittäminen on sallittua (hyvän tavan mukaan)
- Sisällön upotus (embed) on sallittua
- Voit levittää avoimesti lisensoitua sisältöä

TEOSTEN ESITTÄMINEN OPETUKSESSA

- Kaikkea julkaistua saa esittää, paitsi näytelmiä ja elokuvia.
- Julkisissa tilanteissa ei saa esittää yksityiskopioita, yksityistilaisuudessa saa.
- Avointa sisältöä saa esittää.

KUVIEN KÄYTTÖ OPETUKSESSA

- Käytä kuvia, joiden suoja-aika on vanhentunut
- Käytä selittäviä piirustuksia, jotka eivät ylitä teoskynnystä
- Tulosta ja valokopioi max 20 kuvaa / sivusto
- Käytä kuvia akateemisessa esityksessä kuvasitaatteina
- Käytä kuvia tuote-arvostelussa
- Kopioi verkosta kuvia sähköiseen materiaaliin Digiluvalla
- Totea opetuksesi olevan yksityistilaisuus
- Käytä avoimesti lisensioituja kuvia

10 ohjetta ympäristöään kuvaavalle

- (I) Älä tallenna mitään tiloista, joihin sinulla ei ole oleskeluoikeutta.
- (II) Kotirauha on ehdoton, ilman haltijan lupaa ei saa tallentaa mitään.
- (III) Rakennuksia saa kuvata ja kuvia käyttää.
- (IV) Pysyvästi julkisessa tilassa olevia teoksia saa kuvata, mutta kuvia ei saa käyttää ansiotoimintaan.
- (V) Suojattuja teoksia ja tuotoksia saa kuvata ja tallentaa
 - (I) yksityiskäyttöön,
 - (II) jos ne ovat tallenteessa sivuosassa,
 - (III) jos kuvia käytetään tieteellisessä esityksessä tai arvostelussa kuvasitaatteina
- (VI) Ihmisiä ei saa kuvata tai videoida tunnistettavasti heitä halventavissa tilanteissa (edes yksityiskäyttöön).
- (VII) Tunnistettavia ihmisiä sisältävän kuvan tai tallenteen julkaisu edellyttää lähes aina lupaa. Julkisessa tilassa, jossa on vapaasti ihmisiä hyvin laajasta piiristä, otetun kuvan saa kuitenkin julkaista.
- (VIII) Mainoksessa ei koskaan saa käyttää ihmisen kasvoja ilman nimenomaista lupaa.
- (IX) Tilan haltijalla voi olla sääntöjä kuvaamisesta, joita on hyvä seurata.
- (X) Kohteliaisuussäännöt edellyttävät yleensä luvan kysymistä, vaikka laki sitä ei edellyttäisikään.

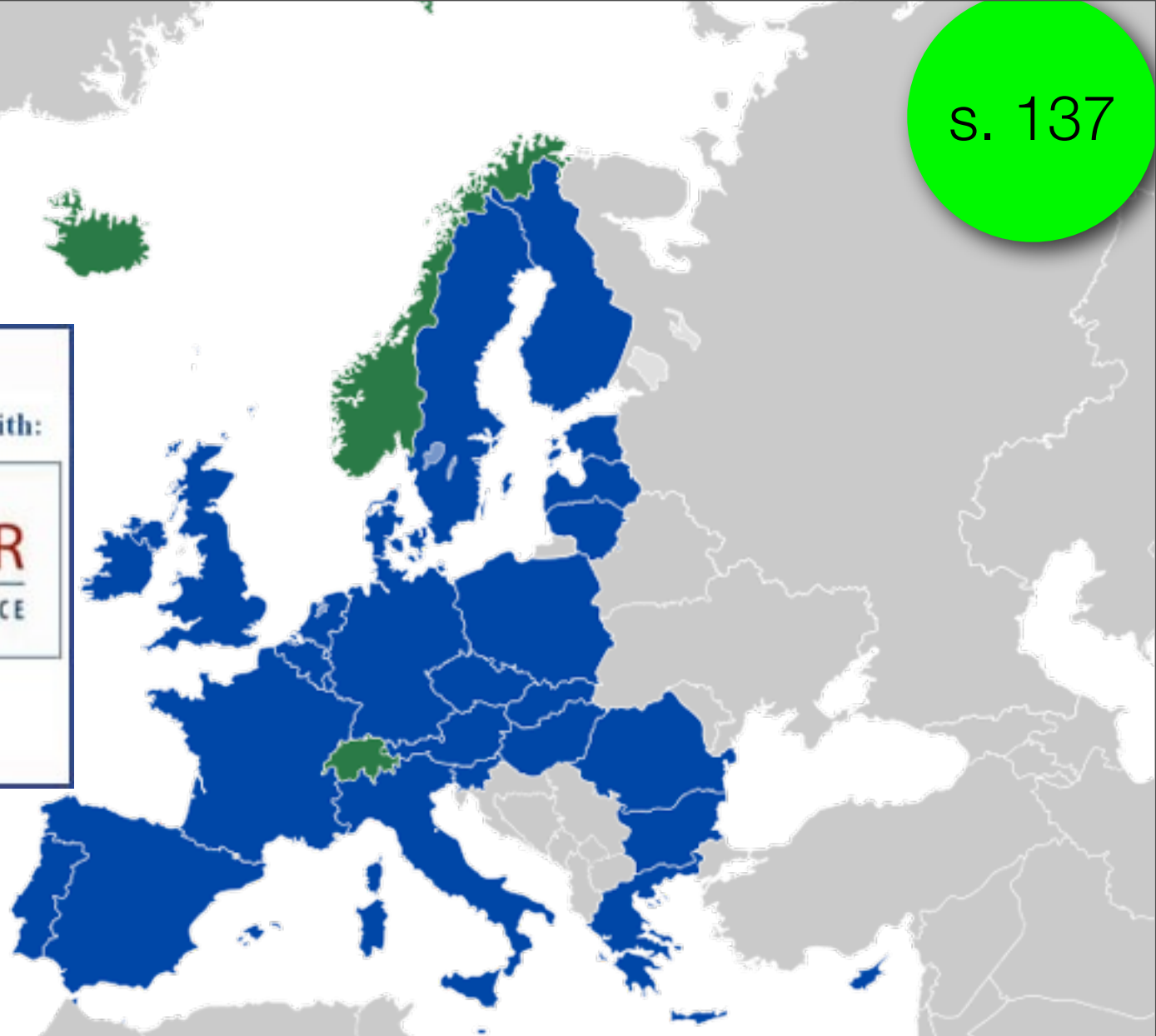
We Self-Certify Compliance with:

U.S. • EU

SAFEHARBOR

U.S. DEPARTMENT OF COMMERCE

For Illustration Only

Palveluntarjoajan
kotimaa

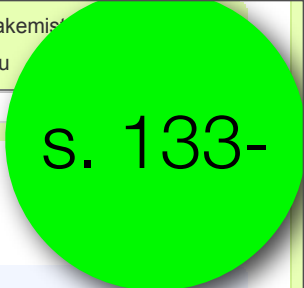
EU+ETA turvallisia

K-13

COPPA

K-18

Ikäraajat

- [Tiedonhaku ja lähdekritiikki](#)
- [Internetin turvallinen käyttö](#)
- [Tekijänoikeudet](#)
- [Verkkopedagogiikka](#)
- [Mikä ihmeen sosiaalinen media?](#)
- [Sosiaalisen median käyttöehdot opetuksessa](#)
- [Ota nämä asiat huomioon](#)
- [Suhde lakiin, normeihin ja perinteeseen](#)
- [Katsaus käyttöehtoihin ja sopivuudesta opetuskäyttöön](#)
- [Yhteenvetoa – miten tästä eteenpäin](#)
- [Taulukko sosiaalisen median palveluiden käyttöehdoista](#)
- [KenGuru – tvt-aineisto opettajille](#)
- [Käsitekarttatyökalu](#)
- [Interaktiiviset esitystaulut](#)

Sosiaalisen median palveluiden käyttöehdot

Opetuksessa käytettyjä Internet-palveluita ja niiden käyttöehtoihin liittyviä kysymyksiä

Tietoja palvelusta (tarjoaja)	Safe Harbor -status	Palveluun ladatun materiaalin oikeudet	Muuta erityistä	Soveltuminen opetuskäyttöön käyttöehtojen puolesta
Bambuser (Bambuser AB) > Käyttöehdot Kotimaa: Ruotsi	Ei tarvitse, EU-alueella	Sisällön käyttö sallittu yksityiseen ja opetuskäyttöön. Oikeudet jäävät käyttäjälle itselleen.	Ei alle 13-vuotiaille.	Kyllä, ikärajajaroituksin.
Delicious (Yahoo!) > Käyttöehdot Kotimaa: USA / Kalifornia	Yahoolla 22.11.2006 alkaen.	Kun kyse on linkkikokoelmista, tekijänoikeuskysymys ei ole niin ratkaiseva. Ehtojen mukaan yhtiöllä on oikeus käyttää käyttäjän tekemää sisältöä myös yhteistyöyhteyksien kanssa. Tekijänoikeusnäkökulmasta asiaa ei tarkastella lainkaan.	Palvelusta voi poistua ja tekemänsä sisällön voi poistaa, mutta muiden tekemiä kopioita käyttäjän tekemästä sisällöstä ei saa pois. Ei ikärajamainintaa.	Kyllä.
Facebook > Käyttöehdot > Yksityisyydensuoja Kotimaa: USA / Kalifornia	10.5.2007 alkaen	Yhtiö saa käyttää kaikkea haluamallaan tavalla palvelussa niin kauan materiaali on käyttäjän tiillä. Oikeus päättyy kun käyttäjä poistaa tiedot / päättää	Ei alle 13-vuotiaille.	Kyllä, ikärajajaroituksin.
Flickr (Yahoo!) > Käyttöehdot > Yksityisyydensuoja	22.11.2006 alkaen	Yhtiö saa käyttää kaikkea haluamallaan kyseisessä palvelussa kunnes poistetaan/ lopetetaan käyttö. Kuitenkin muun kuin kuvan, grafiikan, äänen ja videon osalta Yahoo! ei pidä vastuuta käyttäjien tekemästä sisällöstä.	Alle 13-vuotias vain perhetilin kautta. Yksityisyyden suojan osalta ei ole Yahoolla...	Kyllä, ikärajajaroituksin. Kannattaa luottaa...

LISÄÄ TIETOA

www.opettajantekijanoikeus.fi

www.tarmo.fi

www.eoppimiskeskus.fi/kotek/

